

ADAM MICKJEVIČ

(1798—1855)

Adam Mickjevič smatrao je da pesnik mora biti vođa, prorok svoga naroda i on je od rane mladosti primio na sebe tu ulogu. Trudio se da bude polonus, da izražava najdublje težnje svoga naroda i da ukazuje put, da vodi. Svoju sudbinu povezo je sa sudbinom svoga naroda. On je umeo da izrazi poljsku nacionalnu misao i da proširi vidike svome narodu, da mu ukaže i na one vrednosti za koje se dotada nije dovoljno znalo, da ga približi drugim narodima.

Mickjevič je bio uvek i pre svega pesnik. Sve je primao srcem, uvek živio za ideale, borio se i izgarao u toj borbi.

Možda to izgleda zanesenjački, nestvarno. No Mickjevič je zato i doživio teška razočaranja što je na svet gledao očima pesnika. Verovao je do kraja života u Napoleona, pa tu veru preneo i na Napoleona III. Verovao je u hrišćanstvo, verovao u neki hrišćanski socijalizam, verovao da su socijalizam i hrišćanstvo jedno. Verovao da je Poljska mesija čovečanstva, da će ona kroz muke biti preporodena i staviti se na čelo borbe za slobodu i bratstvo celoga sveta. Verovao je da će pomoću legija osnovanih u inostranstvu i uz pomoć evropskih vladara moći da oslobodi svoju zemlju i čovečanstvo. No ni za trenutak nije izgledalo komično. Jer, on je verovao do kraja, odano, svom dušom, i za tu veru se žrtvovao. Celoga života se varao i celoga života verovao u varku. On je umro tako, u Turskoj, gde je za vreme Krimskog rata osnovao legiju da pođe s njome u borbu za oslobodjenje Poljske. Umro je kao borac.

No ostala je da živi njegova poezija.

U njoj je on sav, u stihovima o čoveku, o ljubavi, o slobodi.

Mickjevič je bio romantičarski pesnik, individualista. Njegovi stihovi su toliko njegovi, da ih je moguće odmah poznati; i toliko jednostavni da su razumljivi svakom; i toliko savršeni da

svojom umetnošću zanose, uzbuđuju, oduševljavaju.

Mickjevič je uvek pevao o doživljenom. I kad je u pitanju najveći zanos, fantastika, njegova poezija nije ne-realna. I mada je on uvek polazio od realnosti, on je u isto vreme pesnik fantazije, sna. I kad peva o ljubavi, on polazi od stvarne devojke. I kad peva o domovini, on peva o određenoj kraju sa svojim ljudima i običajima. Pa opet sve je to dato kroz prizmu posebnu, ličnu, onako kako je to video i doživio baš on, jedan čovek, jedan pesnik.

Mickjevičeva poezija — naročito poezija najsvršenijih njegovih dela — Krimskih soneta Konrada Valeroda, Djada i Pana Tadeuša, kao i većeg broja kratkih lirskih pesama — to je čitav jedan svet. U njoj se ogleda priroda kao u glatkoj površini reke. U njoj se sreće toliko mnogo tonova, osećanja, raspoloženja, boje i muziku da ona čitaoca drži u intimnoj vezi kad god joj priđe; ko je upozna jednom, uvek će joj se vraćati, uvek će u njoj tražiti i nalaziti postreka, snage, uživanja i utehe.

U poeziji Mickjevičevoj nema praznog zanosa; prazne leporečivosti i nameštenog bljeska. Reči su kod njega uvek na svome mestu, da pale ili da ponese, da slikaju ili da zazvuče. One su neobuhvatne i sveobuhvatne kao i pesnik.

Mickjevič je duboko nacionalni pesnik. I kad peva o Poljskoj i kad peva o tuđim krajevima. Njegovi Krimski soneti pisani su daleko od Poljske, opisuju kraj koji nije poljski. Pa ipak iz njih izbija divni, plemeniti duh poljski. U njima Krim buja, živi, treperi u bogatstvu boja, ogleda se u moru, sluša udaranje talasa pod sobom i krik ždralova u letu... Poljskog pesnika to oduševljava i on to slika lepše i življe no što je ijedan slikar svojom kličicom naslikao. I slika da bi se setio svoje Litve, sluša ne bi li čuo glas iz svoje Litve.

No njegov nacionalizam nije nešto nezdravo. Pesnik je svom narodu posvetio svoje misli i želje. On je želeo da vidi svoj narod ujedinjen u slobodnoj otadžbini, svoju otadžbinu slobodnu i ujedinjenu u slobodnom svetu. On je svim narodima poručivao da se moraju boriti dokle despotizam drži ijedan pedelj slobodne zemlje. Zato je uvek divan njegov poklič — »Za našu i vašu slobodu!« koji je on uputio Rusima.

I u najtežim danima za svoju otadžbinu ovaj najveći nacionalni pesnik poljski bio je veliki internacionalista. On je i tada i kasnije bio i ostao borac za bratstvo među svim narodima sveta.

Petar VUČIĆ

Dok telo moje

Dok tu moje telo između vas seda,
U oči gleda i glasno razgovara;
Duša moja tad je daleko, daleko,
Luta i jada se, ah jada se.

Ja imam kraj, domovinu misli svoje
I mnogobrojnu porodicu srca:
Kraj lepši od tog što preda mnom stoji.
I porodica draža od svih rodjaka.

Tamo od rada, zabava i briga
Ja bežim. Tamo sedam pod jelama —
Tamo ležim u bujnoj, mirisavoj travi,
Trčim i tražim leptire i školjke.

Tamo nju vidim kako sa trema stupa,
Kako trči k nama u šumu, na livade,
I u žitu se ko u vodi kupa,
I od gore nam svetli kao zora.